

Nimet Sena Özen
Aytekin Albuz

Gazi University, Ankara-Turkey
senaozen91@gmail.com; aytekina@gazi.edu.tr,

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.2.D0189>

FLÜT EĞİTİMİNDE TON KAVRAMININ İNCELENMESİ

ÖZ

Flüt eğitiminde, müzikal ifadeyi anlamlı kılan ton üretimidir. Ton üretimi, doğrudan çalgı performansını etkileyen bir unsurdur ve teknik çalışmalarla desteklenmelidir. Çalgı çalan bireyin, kaliteli ses tınısı elde edebilmesi, teknik çalışmaları düzenli şekilde yapmasıyla doğru orantılıdır. Bu yüzden yapılacak olan çalışmalara özen gösterilmesi, etkili bir tınıya ve müzikal ifadeye ulaşmayı da beraberinde getirecektir. Flüt çalan kişi için en büyük sorun etkili bir tona ulaşmaktır. Bu çalışmada, flüt eğitiminde tekniğin önemi ve ton kavramı, diyafram, amböşür (ağızlık) ve ses üretimi, entonasyon, vibrato, tonun nitelikleri, dinlemenin öğrenmede önemi ve yararları ile ilgili bilgilere yer verilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak literatür tarama tekniği uygulanmıştır. Bu çalışma, flüt eğitiminde daha etkili bir ton üretimi elde etmek isteyen bireylere kaynak oluşturması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Çalgı Eğitimi, Flüt Eğitimi, Ton

THE IMPORTANCE OF THE TONE OF THE FLUTE TRAINING

ABSTRACT

In the process of flute training, tone production makes the musical expression soulful. Tone production directly affects instrument performance and should be supported by technical studies. Getting a good timbre for a player is directly proportionate to regular technical studies. For this reason, paying attention to the studies accompanies efficient tone and achieving the musical expression. The biggest problem for a flute player is to achieve an efficient one. This study aim to give an information about the historical development of flute, the importance of technique in flute training and the concept of a tone, diaphragm, flute mouthpiece and sound production, intonation, vibrato, qualities of tone and importance and benefits of listening. The model of literature review was used in the process of gathering information for the research. This study is of significant in terms of being a resource for individuals who want to get much efficient tone production in flute training.

Keywords: Music Education, Instrument Training, Flute Training, Tone

How to Cite:

Özen, N.S. ve Albuz, A., (2017). Flüt Eğitiminde Ton Kavramının İncelenmesi, *Fine Arts (NWSAFA)*, 12(2):52-63, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.2.D0189.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Müzik, insan yaşamının her alanında yer alan önemli bir olgu ve her zaman insanı eğiten bir araç olmuştur. İnsanlar müzik yoluyla duygularını, düşüncelerini rahatça ifade edebilme, yaratıcı yönlerini geliştirme ve kendilerine olan güvenini kazanma gibi olumlu davranışlar elde etmektedir. "Yalın ve özlü anlamıyla müzik eğitimi, 'bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) değiştirme ya da bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) geliştirme sürecidir'" (Uçan, 2005:8). Müzik eğitiminin temel ve önemli boyutlarından biri çalgı eğitimidir. Bu eğitim, temel müzik eğitiminin yanı sıra bireyin müzikal gelişimine önemli katkı sağlamaktadır. Çalgı çalan bireyin bedensel ve zihinsel gelişimi bilimsel olarak açıklanmakta ve buna göre çalgı çalan bireyin beyni bütün bir vücut egzersiziyle eş değer görülmektedir.

Uslu' ya (1998) göre, çalgı eğitimi "Çalgı öğretimi ile bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklikler oluşturma ya da yeni davranışlar kazandırma sürecidir." ve "İnsanın kendisini yakından tanıması, var olan yeteneklerini geliştirip, yeni beceriler elde etmesi bu sayede kendini kanıtlama fırsatı bulması açısından, müzik eğitiminin önemli bir dalını oluşturmaktadır." (Aktr. Gençel, 2005:2). "İnsanların müzik yaparak kendilerini ifade etme ve kendilerini gerçekleştirme gereksinimleri, onları bir müzik aleti çalmaya sevk etmektedir. Dolayısıyla çalgı öğrenme gereksiniminin zamanla giderek artması, çalgı eğitiminin, müzik eğitimi bünyesinde oldukça etkili ve önemli bir yere gelmesini sağlamıştır" (Soytok, 2012:7). Çalgı çalan kişinin psikomotor becerileri gelişirken bir yandan da müzikal anlayış ve yaratıcılığı da gelişmektedir. Kişinin estetik anlayışı artarken aynı zamanda kişi kendi gelişimine de katkı sağlamaktadır. İlk çağlardan beri insanlar, çeşitli araçlardan sesler elde etmiş ve müzik yapmışlardır. Bu araçlar zamanla değişime uğramış ve günümüzdeki hallerini almışlardır. Bu çalgılardan biri de flütür.

Flüt, başlık, gövde ve kalaktan oluşan üflemeli bir çalgıdır. "Bugün orkestra eserlerinin çoğunda önemli bir yere sahip olan flüt, solo olarak da çok kullanılan bir çalgıdır. Flüt, kendine özgü ince, tatlı, iyimser, çekici ses rengiyle dinleyicinin hemen ayırt edebildiği bir tahta üflemelidir. Süslemeli işlek geçitleri seslendirme ve karmaşık pasajlardaki sıçramalarıyla üstün teknik olanaklarını kolaylıkla sergiler" (Şenol ve Demirbatır, 2011:583). "Flüt eğitiminde ele alınacak olan ilk konular flütü çalma pozisyonunda doğru duruş ve tutuş, diyafram nefesini doğru ve istenilen nitelikte kullanma ve buna bağlı olarak güçlü bir ton elde edilmesidir. Bunu takip eden süreçte etüt ve eserlerin seslendirme tekniklerine dikkat ederek çalınması, süslemelerin yapılarına uygun olarak çalınması, etüt ve eserlerdeki gürlük değişikliklerini doğru olarak seslendirilmesi, bütün oktavlarda temiz ve kaliteli bir ton elde edilmesi ve çaldığı etüt ve hız basamaklarına uygun olarak çalınması hedeflenen temel davranışlardır" (Yayla, 2000:11).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Çalışma, flüt eğitimi alan bireylerin sonoritelerini geliştirmesi, bu konuda bireylere farkındalık yaratması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca araştırmanın, ton geliştirme konusunda kullanım yöntemleri açısından açıklayıcı bir kaynak olması hedeflenmiştir.

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu araştırma literatür tarama modelinde yapılmış, "betimsel" bir araştırmadır. "Var olan kaynak ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya literatür tarama denir. Literatür taraması, araştırma probleminin seçilerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektife oturtulmasına yardımcı olur" (Karasar, 2005:183). Çalışmada tarama modeli, flüt eğitiminde ton kavramının önemi ile ilgili ulusal ve uluslararası literatürün taranması ve elde edilen bilgilerin sistematik olarak aktarılması amacıyla kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

4.1. Flüt Eğitiminde Tekniğin Önemi ve Ton Kavramı

(The Importance of Technique in Flute Training and The Concept of a Tone)

Çalgı eğitiminde teknik önemli bir konudur. Bir flütist iyi bir tona sahip olabilmek için teknik çalışmalarını planlı ve özenli bir şekilde sürdürmeli, doğru duruş, tutuş, boğazı açma, nefes, dudak pozisyonu, parmak pozisyonu gibi birçok aşamayı sabırla yapabilmelidir. Yapılan bütün bu teknik çalışma aşamaları etkili bir ton, entonasyon ve çalgı hakimiyeti gibi kazanımları da beraberinde getirecektir. "Flüt, ton niteliği açısından en fazla çeşitlilik gösteren sazlardan birisidir. İyi bir flütist olmanın ön koşulu flütün bu avantajını değerlendirmektir. Bunun için de ton elde ederken olabildiğince dikkatli, duyarlı ve sabırlı olmak gerekir. Her flütistin ana amacı bu çalgının doğal cazibesini korumak olmalıdır" (Turgay, 1993:3). Flüt tonundarenk, sesin pürüzsüzlüğü, hacim, vibrato, ses üretimi önemli unsurlardır. Bu unsurlar flüt tonunu oluşturan, sesin güzel çıkmasını sağlayan özelliklerin önde gelenleridir. "Moyse, yıllarca çalışma ve bunun yansıması sonrası kişisel deneyimlerine dayanarak "güzel ton" un yalnızca doğal, fiziki yeteneğe bağlı olmadığına, bunun da bir tekniği olduğuna ve çalışarak elde edilebilir, öğretilir olduğuna kanaat getirmiştir" (Moyse, 1934. Aktr. Topcan, 2011:55).

Ton; yalnızca flütten elde edilen bir tını değil, aynı zamanda flüt ve flüt çalan birey arasındaki birleşimden de oluşmaktadır. Bir flütist, çalışmasının neredeyse üçte birini ton çalışmasına ayırmalıdır. Yapılan teknik çalışmalar ton çalışmalarını da kapsamalıdır. Bireysel çalgı flüt eğitiminde; iyi bir ton elde etmek için dikkat edilecek bazı noktalar şu şekilde sıralanmıştır:

- Hazır bulunuşluk önemlidir. Kişi kendini flüt çalmaya hazır hale getirmelidir. Ağırlık iki ayağa eşit şekilde dağıtılmalı ve dik bir şekilde başlamaya hazır bir konumda durulmalıdır.
- Enstrümanın ağırlığı bilekler ve ön kollara verilmelidir. Parmaklar perdeye paralel şekilde, yakın ve gevşek şekilde tutulmalıdır.
- Dudaklar serbest bırakılmalı ve çalınan oktava göre hava akımı yönlendirilmelidir.
- Ağızboşluğu olabildiğince geniş tutulmalı ve dil, alt damağa doğru çekilmelidir.
- Şarkı söyler gibi boğaz açılmalı ve "o" ünlüsü ile ağız içi yuvarlayarak genişletilmelidir. Hava akımı doğrudan nefes borusundan çıkmalı ve boğazdan hiçbir pürüzlü ses çıkmamalıdır. Böylece çıkan flüt sesi tatlı, naif bir sese dönüştürecek ve flüt tonu daha etkili bir şekilde duyulacaktır.
- "Dudak ile oluşturulan delik küçüldükçe havada basınç oluşur ve daha soğuk hava dışarı çıkar, delik büyüdükçe daha sıcak hava meydana gelir. Hava artar iken dudaktaki delikte genişleme meydana gelir ise dişe çarpan hava parazitli sesler meydana

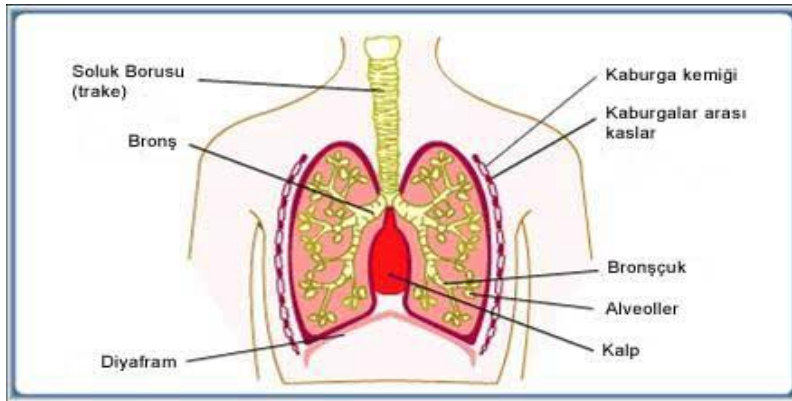
getirir. Dudak pozisyonu bozulmadan küçük delik muhafaza edilir ise çok parlak ve güçlü bir renk elde edilir. Eğer hava daha yavaş üflenir ise alçak ve yumuşak bir ses elde edilir. Dudak pozisyonu korunup küçük delik ile çalınırsa parlak flüt tonu korunur iken, delik genişletildiğinde daha boşuk bir renk elde edilebilir. Dil öne geldikçe havanın izlediği akımı sekteye uğratar ve seste koyu ve boşuk bir tını meydana getirir” (Önertürk, 2015:127-128).

- Çalgı çalarken kendini dinleme önemli bir noktadır. Çalgı çalan birey, yaptığı hataları duymayabilir. Bu nedenle kişi, kendini dinlemeye odaklanmalı ya da ses kaydı vb. cihazlardan yardım alarak çalınan parçaları kayıt altına almalıdır. Böylece yapılan hatalar hem daha rahat duyulabilir hem de bilinçli bir şekilde düzeltilebilir. Bu çalışmayla birlikte notaları daha hatasız çalma kazanımı ve daha etkili bir ton üretimi elde edilecektir.
- Ton, flütün en başta gelen unsurlarındandır. Diyafram, duruş-tutuş, dudakların rahatlığı, boğazı açma, dil kullanımı gibi teknik kullanımlar doğrudan ton üretimiyle alakalıdır ve bu teknik çalışmalar her zaman müzikal ifadelerin güçlenmesine yardımcı olacaktır.

Duruş, tutuş, nefes, entonasyon, vibrato, artikülasyon, dil tekniği, el ve dil koordinasyonu flüt çalmanın temel alt yapılarıdır. Flütist, bu kullanımları özenli şekilde flüt çalmaya aktardığı takdirde çalgı hâkimiyeti artacak, doğru ve temiz ses üretiminin oluştuğunu ve müzikal kalitenin arttığını açık bir şekilde görecektir.

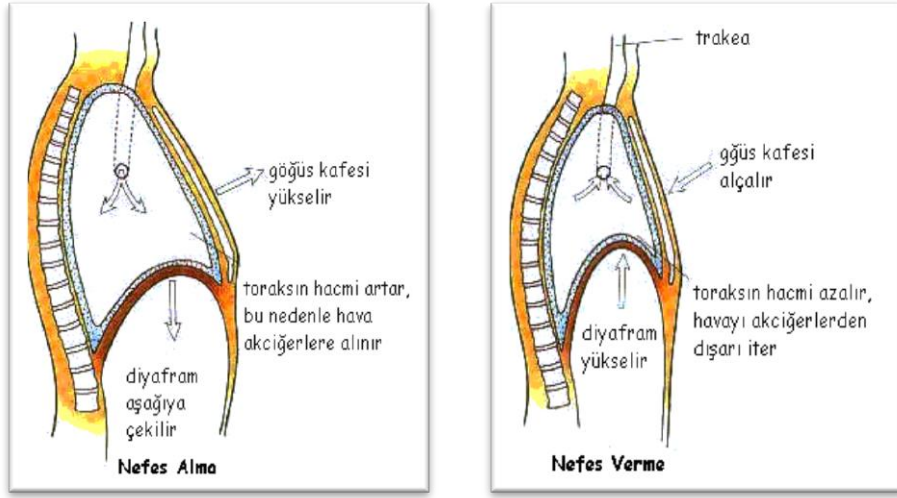
4.2. Diyafram (Diaphragm)

“Kas-kiriş karışımı bir organ olan diyafram, göğüs kafesine bağlıdır. Solunumda görev alır ve çalışması beynin iki diyafram siniri aracılığıyla yönlendirilir. Diyafram, üç delikle yemek borusuna, aorta ve alt ana toplardamara açılır. Diyafram, nefes aldığımızda kasılır ve düzleşir. Nefes verdiğimizde ise gevşer ve kubbeleşir” ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Diyafram \(kas\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Diyafram_(kas)), 4.11.2016 tarihinde erişildi).

Şekil 1. Solunum sistemi
(Figure 1. Respiratory system)

Diyafram kası, göğüs boşluğu ile karın boşluğunun birbirinden ayrılmasını sağlar. Diyafram nefesi alındığı zaman kubbeyi andıran bu kas gerilir ve kubbeliği azalır. Diyafram kasının kasılmasıyla beraber ciğerlere daha çok hava dolar ve nefesi daha kontrollü kullanmamıza yarar.

Şekil 2. Diyafram
(Figure 2. Diaphragm)

Şekilde de gördüğümüz üzere diyafram nefesi alındığı zaman kas aşağı çekilerek düzleşir ve akciğerlerin altında oluşan boşluk sayesinde alınan nefesin hacmi artar. Alınan nefesi geri boşalttığımızda da bu boşluk azalır, diyafram kası kubbe şeklini geri alır ve nefesin hacmi azalır. Bir flütistin nefesi nereye alacağını iyi bilmesi gerekir. Bu noktada her şeyden önce kişinin öğrenmesi gereken, aldığı nefesi akciğerlerinin alt kısmına doldurmak olmalıdır. Bu öğrenim, flütistte mükemmel bir üfleme tekniği, etkili bir ton ve entonasyon sağlayacaktır. "Tüm üflemler çalgılarda olduğu gibi flüt eğitiminde de en önemli ve somut olarak algılanması en güç teknik konuların başında nefes alma-verme tekniği gelmektedir. Zira nefes alma ve verme sırasında, fizyolojik olarak bedensel yapıların nasıl çalıştığını algılamak zordur" (Galway 1990. Aktr. Cüceoğlu, 2013:154). Etkili flüt çalabilmenin ve iyi bir ton üretmenin temeli doğru nefes alışverişidir. Nefes kullanımı yetersiz olduğu zaman temiz ses elde etmede ve entonasyonda problemler yaşamak kaçınılmaz hale gelir.

"Gündelik hayatta düşünmeden alıp verilen nefes flütist için teknik bir çalışma konusudur. Doğru uygulandığında mükemmel bir performansa, yanlış uygulandığında problemlere yol açar. Doğru bir nefes tekniği tonun niteliğini doğrudan etkiler" (Turgay, 2002:6).

4.3. Amböşür (Ağızlık) ve Ses Üretimi (Flute Mouthpiece and Sound Production)

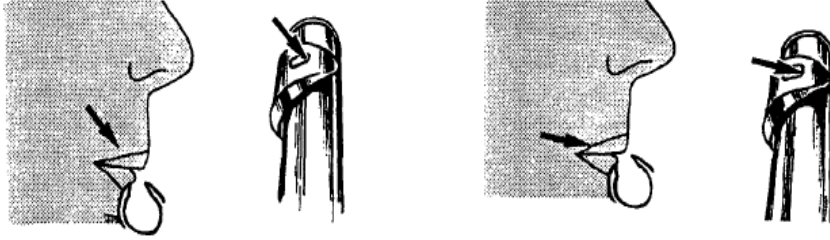
Amböşür, flüt başlığında bulunan, sesin üretildiği delikli ağızlık kısmına denir. Ses üretimi, boruya üflenen hava ile oluşan titreşimlerin ortaya çıkardığı ses dalgaları ile oluşur.

"Enstrümanımıza rahat ve iyi çalabilmek doğru nefes, güzel ton ve güçlü bir tekniğe bağlıdır. Güzel tonu elde edebilmemiz sadece nefese bağlı değildir, üfleme açası da sesin rengini ve kalitesini etkiler. Bunu elbette ki, çalarken kendimizi dikkatle dinleyerek aramalı ve bulmalıyız." (Ekebakan, 2007:17).

Flüt çalarken çıkan ince ve kalın sesler hava basıncı ve hava akımıyla doğru orantılıdır. Kalın seslerde hava akımı, basınç yaparak aşağı doğru, ince seslerde ise dudak aralığı daha geniş bir biçimde hava akımı karşıya doğru yönlendirilmelidir.

"Ses, ağızlık deliğinin kenarından üflenen hava ile başlar. Üflenen havanın bir kısmı ağızlık deliğinin içine, bir kısmı da üzerinden dışına gittiği için ağızlığın keskin kenarı havayı bölmüş

olur (Quantz 1966. Aktr. Turgay, 1993:3), böylece hava akımı flütün içinde ve dışında titreşime yol açar, bu da çalgı içerisindeki havanın titreşimine neden olur. Ama titreşimler sadece ağızlıktan flüte doğru değil, ters yönde flütistin ağız, gırtlak ve göğsüne doğru da geçer” (Turgay, 1993:3).

Şekil 3. Amböşür (Ağızlık)
(Figure 3. Embouchure)

“Çalıcının, çalgısını üflemedeki rahatlığı ve çıkan sesin kalitesi, embouchure’yi kullanma rahatlığına ve ağız yapısına bağlıdır. Dudak pozisyonunun yapısı çalıcının gelişimini ve müzisyen olarak yeteneğini çok etkiler. Embouchure ile ilgili sorunlar genellikle çene, ağız ve dişlerle bağlantılıdır” (Akıncı, 1994:12).

Amböşür, dudakların alt kısmına yerleştirilmeli ve sabit tutulmalıdır. Pürüzsüz bir ses elde etmek için oktav geçişlerinde hava basıncı ve hava akımının doğru şekilde kullanılmasına özen gösterilmeli, dil alt damağa doğru aşağı çekilmeli ve dişler birbirine değmeyecek şekilde aralık bırakılmalıdır. Böylece ağız içinde geniş bir boşluk oluşacak ve flüt çalan birey daha etkili bir tını elde edebilir hale gelecektir.

4.4. Tonun Nitelikleri (Qualities of Tone)

Tonun rengi, üflenen havanın açısı, hızı, sıcaklığı, dudak ve dil pozisyonuna göre oluşur. Bu yöntemlerin kullanılması tonun belirli nitelikler kazanmasını sağlar.

4.4.1. Tizlik/Peslik (Shrillness/Gravity)

Bir seste, rezonans olması gerekenden fazla ise tiz, olması gerekenden az ise pestir. Üflenen hava akımı yavaş olduğu zaman sesin pesleşeceği gibi flütün içeri ya da dışarı çevrilmesi de flüt sesinin tizleşmesine veya pesleşmesine yol açar. Kulak yardımı, tuner ile çalışmak veya bazı durumlarda değişik parmak pozisyonları kullanmak da bu durumu düzeltmeye yardımcı olacaktır.

4.4.2. Temizlik (Purity)

Temiz bir tonda cızırtı, uğultu, tıslama gibi pürüzlerin duyulmaması gerekir. Armonik seslerin tek tek duyulacağı, güçlü bir tını, flüt çalan her bireyin arzusu haline gelmelidir. Temiz ton, etkili bir entonasyonu da beraberinde getirecektir. Bunun içinde özenle teknik çalışmalar yapılmalı, dudak pozisyonları ve hava akımının yönlendirilmesi doğru şekilde anlaşılmalı ve öğrenilmelidir.

4.4.3. Güçlük-Yumuşaklık (Sound Power-Softness)

Güçlü bir notanın üretimi, dilin kullanımı, dudak pozisyonları ve dudakların ağızlık üzerindeki konumuna bağlıdır. Flütün alt seslerinde güçlü bir ton elde edebilmek için küçük bir dudak deliği ve hava basıncı sağlanmalı, hava akımının aşağı yönlendirilmesi gerekmektedir.

Üst seslerinde ise yumuşak bir ton elde etmek gerekir ve bunun için de daha geniş bir dudak deliği sağlanıp hava akımının karşıya doğru yönlendirilmesi gerekmektedir.

4.4.4. Hacim (Volume)

Flüt çalarken, doğru tekniklerin yanı sıra hava akımının iyi odaklanmış olması gerekir. Odaklanmamış, kötü dağılan hava, flüt sesinin zayıf, pürüzlü ve havalı çıkmasına neden olur.

"Hacimli bir tonun en önemli özelliği yayılabilir olmasıdır. Eğer yumuşak bir ton 'pp' dahi olsa iyi odaklanmış ise konser salonunun en arka sıralarında bile net bir şekilde duyulabilir. Tersine; çok güçlü bir ton eğer iyi odaklanmamışsa salonun her köşesine yayılamaz. Bundan da anlaşılabilir gibi hacmin (volümün) güç ile doğrudan ilişkisi yoktur" (Turgay, 1993:12).

4.4.5. Parlaklık-Matlık (Brightness and Opacity)

"Tonun parlaklığı ve matlığıyla ilgili olarak üfleme pozisyonu ve hava basıncı arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Doğru üfleme pozisyonuna sahip olmak için dudaklar esnek ve serbest olmalı, gergin tutulmamalı ve kasılmamalıdır. Üst dudak alt dudağa kıyasla önde durarak flüte aktarılacak hava akımı aşağıya doğru yönlendirilmelidir. Çenenin gevşek tutulmasıyla ağız boşluğunun genişletilmesi hava akımının doğru yönlendirilmesine yardımcı olacaktır. Boğazın açık tutulması sağlanmalıdır; böylelikle ciğerlerden gelen havanın nefes borusundan ağıza aktarılması kolaylaşacaktır. Bunun için boğazın esniyormüş ya da "Aa" diyormüş gibi açık tutulması sağlanmalıdır" (Üstün, 2010:11-12).

4.5. Entonasyon (Intonation)

"Entonasyonun kelime anlamı, "doğru tonlama" dır. Enstrüman, frekansı doğru olan bir temel ses üzerine çalındığında, sabit olan frekansa uyum sağlayabiliyorsa entonasyon doğrudur. Bir seste rezonansı olması gerekenden fazla olan ses tiz, olması gerekenden düşük olan ses ise pes olarak tanımlanır" (Coşkun, 2010:33).

Flütte üfleme hızı, üfleme açısı ve ağızlığın sabit tutulması entonasyonu etkileyen faktörlerdir. Az üflenen hava sesi pesleştirirken çok üflenen hava da aksine sesi tizleştirir. Flütün içeri ya da dışarı çevrilmesi entonasyonun doğruluğunu sağlamaz ve bu nedenle ağızlık sabit tutularak üfleme açısı sağlanmalıdır.

"Bir flütistin ton çalışması doğru entonasyonu içermelidir aksi taktirde yararsızdır. Entonasyonu sağlamak için ise hava hızı ile dudaklar arasındaki ilişkiyi, gür veya hafif çalmak için ağızlığın deliğini bir miktar kapatma veya kapatmama arasındaki ilişkiyi iyi bilmek gerekmektedir" (Topcan, 2011:57).

Tüm bu özelliklerin yanı sıra hava koşulları da entonasyonu etkileyen bir başka faktördür. Havanın sıcaklığı ve soğukluğu, doğrudan flüt sesine etki eder.

"Hava sıcaklıkları, hava ağırlığındaki farklılıklardan dolayı üfleme enstrümanların ses düzeyini etkiler ki bunun nedenleri: Soğuk hava sıcak havadan ağırdır. Sıcaklık arttıkça flütün metal tüp içindeki moleküler hareket oranı artar ve bu yüzden yoğunluk azalır ve ses yükselir. Nefesli enstrümanlardaki sesin yükselme ve azalması hava koşullarıyla bu yüzden paraleldir. Sıcaklık arttıkça ses artar, sıcaklık azaldıkça ses azalır" (Toff, 1996:98).

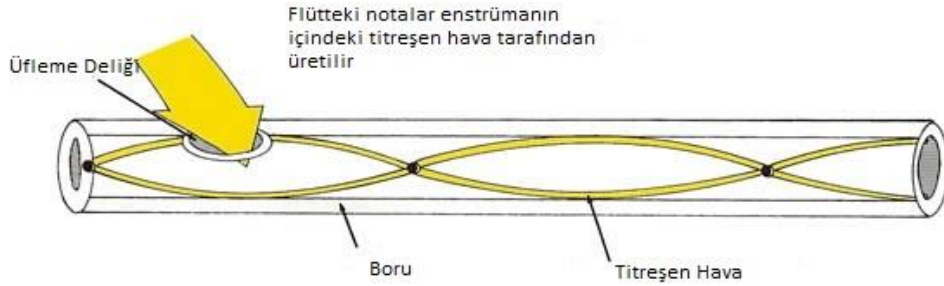
Entonasyon, flüt çalan bireylerin karşılaştığı en zor problemlerden birisidir. Birey, her ne kadar iyi bir tekniğe, iyi bir tona ve artikülasyona sahip olursa olsun entonasyon konusunda ayrıca çalışma yapmalı, kendini geliştirmelidir. İyi bir entonasyon için

dinlemek önemli bir noktadır. Ayrıca tuner ile çalışmak da faydalı olacaktır.

“Moyse ve Rampal gibi büyük Fransız flütistler güzel ton, kusursuz teknik ve mükemmel artikülasyonu geliştirmenin tek önemli yol olduğundan bahsetmişlerdir. Fakat aynı önem entonasyon için de gösterilmelidir” (Topcan, 2011:52).

4.6. Vibrato (Vibration)

Latince “vibrare” kelimesinden türeyen vibrato, titremek, salınmak anlamına gelir. Vibrato, sesin aralıklar halinde inceden kalına, kalından inceye dalgalanması şeklinde oluşur.

Şekil 4. Enstrüman içindeki hava titreşimleri
(Figure 4. Vibrations of the air inside the instrument)

20. yüzyıla kadar vibrato, çok daha farklı şekillerde uygulanıyordu. Uzun sesleri süsleme amacıyla kullanılıyor ve daha çok “tremolo” ya benziyordu. Ancak günümüzde yapılan vibrato biraz daha farklı olarak sese yoğunluk verme amacıyla yapılmaktadır ve en doğal duyulan vibratonun diyafram desteğiyle yapılan olduğu bilinmektedir. Vibrato, flüt tonunu müzikal anlamda şekillendiren, çalınan müziğin duyum olarak daha hoş olmasını sağlayan bir unsurdur. Yaylılarda ton ve vibrato birbirinden ayrı öğeler halinde iken flütte, flüt borusu içinde tek bir yerden sağlanmaktadır. Böylece vibrato, flüt sesiyle bir bütün halinde duyulabilmektedir. Flüte yeni başlayan bireyler ilk başta sesleri vibratosuz bir şekilde üflemelidir. Etkili bir ton elde edene kadar çalışma bu şekilde sürmelidir.

“Vibratoyu doğal bir şekilde elde etmeden, erken kullanmaya başlamak ton gelişimini geciktirecek, nefes kontrolünü ve entonasyonu olumsuz yönde etkileyecektir” (Oray, 2006. Aktr. Üstün, 2010:28).

4.7. Dinlemenin Öğrenmede Önemi ve Yararı

(The Importance and the Benefit of Listening for Learning)

Flüt çalan bireyin önceliği iyi bir dinleyici olmaktır. Müzikal kalite, iyi bir ton ve entonasyon elde etmek için dinlemek en temel koşuldur. Genellikle ton ve entonasyon problemleri birbiriyle bağlantılıdır. Bu problemleri gidermenin ve etkili bir şekilde enstrüman çalmanın en iyi yollarından biri çok fazla dinlemek ve kulağı geliştirmektir. Dinleyen birey, zamanla dinlediklerini çalgısına aktarabilir ve böylece daha etkili bir ton ve entonasyona ulaşabilir. Ayrıca çalınan eseri farklı yorumculardan dinlemek her zaman çalınan eserleri daha iyi anlamaya ve daha iyi yorumlamaya katkı sağlar. Yalnızca başka yorumcuları değil, kişi kendi çaldıklarını da mutlaka dinlemelidir. Flütistin, çalışırken çaldığı eser ve etütleri ses kaydı alarak dinlemesi, kendinin nerede, ne şekilde hata yaptığını görmesine ve bu hataları daha kolay düzeltmesine yardımcı olur.

“Müzisyenler genellikle diğer müzisyenlerin hatalarına, kendi performanslarındakinden daha duyarlıdır. Bu nedenle, müzisyenlerin

kendi çalışmalarını kaydedip, sanki başkasını dinlermiş gibi dinlemeleri, bu yanlışlığı ortadan kaldıracaktır" (Ekebakan, 2007:7).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Bu araştırmada, elde edilen bilgiler doğrultusunda flüt çalan bireylerin, ton üretimlerini geliştirmek adına sunulan yöntemlerden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- Flütist, nefesi nereye alacağını iyi bilmelidir. Etkili alınan nefes, mükemmel bir ton ve entonasyona ulaşımı sağlayacaktır. Diyaframın doğru kullanımı çalma performansını arttırırken, yanlış kullanımı ise problemlere yol açacaktır.
- Amböşür (ağızlık) kullanımında flütü dudağa doğru şekilde yerleştirmek ve sabit şekilde tutmak güzel ve pürüzsüz bir sese ulaşmak için önemli bir adımdır. Üretilen tonun kalitesi ağızlık üzerindeki pozisyonun rahatlığına ve hava akımına bağlıdır.
- Bir flütçünün önceliği güzel tona ulaşmak olmalıdır. Doğru ve temiz ses çıkarabilmek için, duruş, tutuş, nefes, boğaz kullanımı, entonasyon, vibrato, dil tekniği, el ve dil koordinasyonun geliştirilmesi, flüt tonunu geliştirmenin temel alt yapılarıdır ve bütün bu teknik aşamalar sabırla çalışılmalıdır. Bu kullanımlar bireyin daha rahat çalgısını çalabilmesini ve çalgı hâkimiyetinin artmasını sağlayacak, müzikal kalitenin arttığı açık şekilde görülecektir.
- Tonun rengi, üflenen havanın açısı, hızı, sıcaklığı, dudak ve dil pozisyonuna göre oluşur. Flüt tonunda, tizlik-peslik, temizlik, güçlük-yumuşaklık, hacim, parlaklık-matlık tonu oluşturan unsurlardır. Bu yöntemlerin kullanılması tonun belirli nitelikler kazanmasını sağlar.
- Entonasyon, flüt çalan bireylerin karşılaştığı en büyük sorunlardan biridir. Üfleme hızı, üfleme açısı, ağızlığın pozisyonu, hava koşulları entonasyonu etkileyen faktörler arasındadır. Birey, entonasyon konusunda ayrıca çalışma yapmalı, kendini geliştirmelidir.
- Vibrato, tonun rengini değiştiren, müzikal cümleleri şekillendiren, müziği daha anlamlı kılan bir unsurdur. Ancak flüte yeni başlayan kişiler ilk başta vibrato kullanımını uygulamamalıdır. Etkili bir ton elde edene kadar da bu durum devam etmeli, ton üretimi konusunda ilerleme sağladıktan sonra vibrato çalışmaları yapılmaya başlanmalıdır.
- Ton ve entonasyon problemlerini gidermenin ve etkili bir şekilde enstrüman çalmanın en iyi yollarından biri çok fazla dinlemek ve kulağı geliştirmektir. Dinleyen birey, zamanla dinlediklerini çalgısına aktarabilir ve böylece daha etkili bir ton ve entonasyona ulaşabilir. Ayrıca çalınan eseri farklı yorumculardan dinlemek her zaman daha iyi anlamaya ve daha iyi yorumlamaya katkı sağlar. Tüm bunların yanı sıra kişinin çaldığı etüt ve eserleri ses kaydı olarak dinlemesi de nerede hata yaptığını daha kolay bulmasına ve bu hataları düzeltmesine yardımcı olur.

Sonuç olarak tüm bu bilgilerin ışığında flüt eğitiminde ton kavramının yeri ve öneminin büyük olduğu görülmektedir. Flüt çalmanın en temel unsuru etkili bir ses tınısıdır. Flüt çalan birey, ton üretimi için gerekli teknik çalışmaları yapmalı, bu çalışmaları yaparken sabırlı olmalıdır. Güçlü bir müzikal ifade ve etkin bir sonorite elde etmeyle ilgili öneriler, flüt çalan bireyler için yol gösterici bir harita olacaktır.

6. ÖNERİLER (RECOMMENDATIONS)

- Hacimli, temiz, parlak ve entonasyonu doğru bir ses tınısı için düzenli nefes çalışmaları yapılabilir.
- Ambösürün kullanım rahatlığı önemli bir noktadır. Çalıcının bu rahatlığa kavuşması için bol bol ses üflemesi önerilmektedir.
- Elde edilecek ton kalitesi, sabırlı bir şekilde yapılan çalışmalarla mümkündür. Duruş, tutuş, nefes, boğaz kullanımı, entonasyon, vibrato, dil tekniği, el ve dil koordinasyonun geliştirilmesi gibi birçok teknik çalışma güzel sese ulaşmaya giden en önemli yoldur. Bu çalışmaların önemini anlamak etkili ton üretimine ulaşmanın ilk adımıdır.
- Flüt tonunda tizlik-peslik, temizlik, güçlük-yumuşaklık, hacim, parlaklık-matlık gibi tonu oluşturan unsurlar tonun rengini belli ederler. Bu tını renklerini elde edebilmek için, üflenen havanın açısı, hızı ve sıcaklığını iyi kavramak, tonun kazanacağı nitelikler açısından önemlidir.
- Flüt çalan bireylerin en sık yaşadığı sorun haline gelen entonasyon, üzerine düşülmesi gereken bir çalışmadır. Çok iyi bir dinleyici olmak, tuner ile çalışmak ve bol bol ses üflemek entonasyon problemlerinin önüne geçmeye yardımcı olacaktır.
- Flüte yeni başlayan bireyler, vibrato kullanımı için acele etmemeli, teknik anlamda ilerlendiği ve etkili bir ton üretimi elde edildiği zaman vibrato kullanımını uygulamaları önerilmektedir. Ancak o zaman tonun rengi değişecek ve müzikal cümleler şekillenecektir.
- Kaliteli bir ton üretimi, entonasyon ve yorumlama için ilk kural dinlemektir. Kişi dinledikçe kulağını geliştirecek, dinlediklerini çalgısına ve müziğine aktaracaktır. Ayrıca ses kaydı almak her zaman yapılan hataları karşıdan dinleme fırsatı doğuracak ve böylece bu hatalar daha kolay bir şekilde düzeltilebilecektir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Akıncı, Ç., (1994). Yan Flüt Tekniği ve Flüt Dağarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Akıncı, Ç., (1996). Peter LucasGraf "Check-Up" Adlı Flüt Metodunun İncelenmesi. Sanatta Yeterlilik Metni. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, R.N., (2009). Flütte Ton Kavramı Ve Ton Eğitiminde Kullanılan Marcelmoyse'un 'De La Sonarite' Adlı Kitabının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Coşkun, E., (2010). Flütün Entonasyon Problemi Üzerine Teknik Çalışmalar. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cüceoğlu, G., (2008). Flüt Çalışmasından Kaynaklanan Bedensel Sorunlar Çerçevesinde Geliştirilmiş Bir "Flüt Isınma Programı". Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cüceoğlu Önder, G., (2013). Flüt Eğitiminde Nefes Tekniği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:29, ss:153-163 (21.11.2016 tarihinde erişildi).
- Çilden, Ş., (2006). Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sürecinde Çalgı Eğitiminin Nitelik Sorunlarının İrdelenmesi. Ulusal Müzik

Eğitimi Sempozyumu Bildirisi. Denizli, ss:542-548 (21.11.2016 tarihinde erişildi).

- Dik, C., (2016). Flüt Çalgısının Gelişim Sürecinin İncelenmesi, Inesjournal Uluslar Arası Eğitim Bilimleri Dergisi. Yıl:3, Sayı:6, ss:323-338 (21.11.2016 tarihinde erişildi).
- Dural, T., (2007). Yan Flüt Eğitiminde Diyafram Nefesinin Önemi ve Diyafram Nefesinin Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Yan Flüt Dersi Öğretim Programlarındaki Yeri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eke, Y., (2012). Güzel sanatlar ve spor liseleri flüt eğitiminde kullanılan Köhler Op:33I-II-III No’ lu etüt kitaplarının flüt konçertolarına uygunluğu. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Ekebalkan, S., (2007). Flüt Eğitiminde Çalışma Yöntemlerinin Teknik ve Pedagojik Açıdan İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Ana Sanat Dalı.
- Erdal, G., (2005). Koordinatif-Kondisyonel Motorik Özelliklerin Geliştirilmesine Yönelik Antrenmanların Piyano Çalma Performansına Olan Etkilerinin İncelenmesi ve Piyano Tekniğinin Hareket Analizi. Doktora Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Gençel, Ö., (2005). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Flüt Eğitimi Sürecinde Karşılaşılan Bedensel Rahatsızlıklar ve Öğrenci Başarısına Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı.
- Kürklü, E., (2010). Flüt Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntemlerinin Konulara Göre Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Moyse, M., (1934). De La Sonorite- Art Et Technique. Paris: Alphonseleeduc.
- Oray, C., (2006). Flüt Tekniği ve Flüt Çalarken Karşılaşılan Problemler. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı.
- Önertürk, C., (2015). 20. Yüzyıl Müziğinde Öne Çıkan Flüt Tekniklerinin İncelenmesi ve Oluşabilecek Sorunlarla İlgili İcracı ve Bestecilere Tavsiyeler. Akü Amader Dergisi: Cilt:1, Sayı:1, ss:124-141, DOI:10.5578/AMRJ.8920.
- Özer, A., (2010). Flüt Tekniğinin Çağdaş Anlayışla İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Say, A., (2005). Müzik Sözlüğü. Cilt:2 Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Soytok, S., (2012). Güzel Sanatlar Ve Spor Liseleri’ndeki Flüt Eğitiminin Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şenol, A. ve Demirbatır, E., (2011). Flütün Tarihsel Gelişimi ve Romantik Dönem Özelliklerinin Flüt Eserlerine Yansımaları. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:24, Sayı:2, ss:581-605. (21.11.2016 tarihinde erişildi).

-
- Toff, N., (1996). The Flute Book. New York: Oxford University Press.
 - Topcan, T., (2011). Flüt Eğitiminde Marcel Moyse'a Ait "De La Sonarite" Adlı Metodun İçeriği ve Çalışma Yöntemleri. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
 - Turgay, H., (1993). Ton Geliştirmede İleri Teknikler (Flüt). Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
 - Turgay, H., (2002). Flüt Eğitimi Açısından Nüans Probleminin Çözümünde Teknik Boyutun Kavranmasının Önemi. Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
 - Uçan, A., (2005). Müzik Eğitiminde Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar. Ankara: Evrensel Müzikevi.
 - Uçan, A., (2005). Müzik Eğitimi. 3. Baskı, Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları.
 - Üstün, E., (2010). Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitim Anabilim Dallarında Uygulanmakta Olan Bireysel Çalgı Flüt Eğitiminde Karşılaşılan Teknik Problemlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı.
 - Wikipedia, (2001). Diyafram (Kas). [https://tr.wikipedia.org/wiki/Diyafram_\(kas\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Diyafram_(kas)) (Erişim Tarihi: 04.11.2016).
 - Wye, T., (1981). Practice Book for the Flute Volume 1-Tone, Novello.
 - Yayla, A., (2000). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Flüt Eğitiminde Öğrencilerin Psikomotor Alan Hedef ve Davranışlara Ulaşma Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.